

דרך אמונה בחרתי

אף צדקה של הציונות הציג

בחירוי - אצל הג'ים

הרב דוד חי הכהן שליט"א

דרך אמונה *מרי"ג*

שיחה ושו"ת
על דרכה של הציונות הדתית

מאת

הרב דוד חי הכהן שליט"א

ראש ישיבת נתיבות ישראל
וראש מוסדות אורות התורה בבת-ים

בחירות - אדר ה'תש"פ

שוכתב ונערך ע"י
תלמידי הרב

כתובת מייל
לתגובות והארות
netivotby@gmail.com

כריכה ועימוד
רון אלמסי
054-6671476
050-9131727
ronen3005@gmail.com

שיחה לקראת הבחירות

הגישות לציונות

שואלים למה עברנו להצביע ג' מה קרה?

במשך כל השנים, מאז ילדותי, השתייכתי לציונות הדתית. ראיתי שהציונות הדתית היא הדרך השלימה ביותר. הדרך המכירה בכך שכל עם ישראל הוא העם שלנו, ומעריכה מאד את כל מי שמשותף בבניין הארץ ובבניין האומה. אנחנו יודעים שבדור שלנו, אחרי גלות כל כך ארוכה, אחרי שהיינו בין גויים, רבים מאחינו הושפעו מתרבותם. לכן, הדרך שלנו צריכה להיות דרך של קירוב, ולא רק שמירה על עצמנו במסגרות מצומצמות המנותקות מהציבור החילוני. סיבה נוספת היא היחס למדינת ישראל.

עוד לפני רבינו הראי"ה קוק והרב צבי יהודה זצ"ל, עמדו מספר גישות ביחס לציונות. הייתה הגישה החילונית, שצריך להציל את העם הסובל בגלות ולמצוא לו פתרון. הפתרון האפשרי היחידי היה עלייה לארץ ישראל, ובה כל אחד יחיה איך שירצה. כנגדה, היו הגישות הדתיות. הגישה האחת הייתה של תנועת "המזרחי", שראתה באותה התקופה הזדמנות לעלות לארץ ישראל, ולהקים כאן מדינה. מדינה שלכל הפחות תאפשר ליחידים ללכת בדרך התורה. וכיון שכך, צריך להשתתף עם הציבור החילוני לממש שאיפה זאת. לעומתם, הרב קוק לא ראה את הציונות כפתרון זמני, אלא כחלק מתהליך היסטורי גדול העובר על עם ישראל. הוא קבע כי אנחנו נמצאים כעת בתקופת הגאולה, וזה הזמן שעמנו חוזר לארץ, הולך להקים את הבית השלישי, בדרך לגאולה השלימה, שבמסגרתה אנחנו חוזרים לכל הייעודים הגדולים, כולל כל הארץ, כל העם, בית מקדש, נבואה, סנהדרין ועוד. והכל על פי התורה.

הקשר שלנו עם הארץ הוא מתוך התורה. לא מהאנגלים, מהאזורים או ממישהו אחר. לכן, מה שקובע מה היא ארץ ישראל זו התורה. הנביאים מדברים על כך שבגאולה העתידה ייגאל כל העם. כך גם מתואר בתורה (דברים ל, ג): "ושב וקבצך מכל העמים". הרב קוק הדגיש שיבואו גם אנשים שהם "נדחה וצולעה", אנשים שהם צולעים מבחינה רוחנית, "ובאו האובדים מארץ אשור והנידחים בארץ מצרים". וכאן, בארץ הזאת, כאן תהיה תחיה של העם היהודי גם בגוף וגם ברוח. מתוך כך אנו מצפים למלכות בית דוד, לבניין בית המקדש, לחזרת הנבואה לישראל, ולבסוף למשיח שיגאלנו, ויתקן את כל העולם והטבע בבואו. ומכיוון שכך, שוב **אין אנחנו "משתפים פעולה", אלא אנחנו מובילים! באים להוביל בשם התורה ובשם האמונה.** וכמובן שהציבור הדתי צריך ללכת בשם ה'. בתפילה אנחנו מדי יום ביומו מזכירים את האמונה במשיח, ומדברים על "המחזיר שכינתו לציון". אי אפשר שהציבור הדתי לא יעמוד בראש המהלך ויוביל אותו. הוא צריך להיות הרבה יותר מעוד שותף, **הוא צריך לתת את הנשמה בכל זה, הוא צריך להזכיר לכולם שאנחנו אותו העם שהתורה דיברה עליו, שהנביאים דיברו עליו, ואנחנו חוזרים לארץ בשם ה', בשלימות התורה!**

ולעומתם הייתה הגישה החרדית. החרדים לא ראו בציונות חלק מתהליך הגאולה. לא בגלל שהם לא האמינו בגאולה, אלא מפני שהם ראו שמובילי הציונות אינם שומרי מצוות. הם חשבו שאין סיכוי שכך תתרחש גאולה, ולכן הם החליטו שלא לשתף פעולה. שיטתם הייתה כי העיקר הוא השמירה על הרוח של עם ישראל, ואין הכרח וצורך לקדם את מהלך הגאולה. אולם אחרי השואה גם היהדות החרדית הבינה שאין מה לעשות בגולה, ושהתקווה היחידה זו ארץ ישראל. כתוצאה, הם התחילו לעלות לארץ ולשתף יותר פעולה. זאת מלבד קבוצות קיצוניות שעדיין מתנגדות. בזמן הקמת המדינה, הם עשו מאמץ והגיעו להסכמות עם ראש הממשלה בן גוריון, שהבין שאסור לפלג את עם ישראל. בן גוריון קבע שיום השבתון בארץ יהיה יום השבת, הוא חוקק חוקים שבארץ הרבנות הראשית תהיה בעלת סמכות ממשלתית, ועל פיה יהיו הנישואין והגירושין, ועוד. הוא הבין שארץ ישראל היא ערך היסטורי, שלתנ"ך יש ערך היסטורי, אבל הוא לא האמין בקדושת התורה ובתורה שבעל פה, לפחות הוא לא דיבר כך.

דרכו של הרב צבי יהודה זצ"ל

**"אצל
הרצי"ה
הכל היה
מתוך תורה,
לא מתוך
חשבונות
שאנחנו
מרויחים
או שאנחנו
מקבלים
זכויות"**

כדרכו של אביו, הרב צבי יהודה ראה במדינה את הדרך לגאולה, לגאולה שלימה. המדינה אינה מקלט בעלמא לעם ישראל, אלא הרבה הרבה יותר מזה. לכן, כשהוא שמע שיש חלוקה של הארץ, הוא בכה, כי הוא ראה שפוגעים בכל הייעוד שלנו, זה איים להרוס את כל מה שאנחנו הולכים אליו. ואעפ"כ לאחר מכן הוא קיבל זאת, בלית ברירה, כי "מאת ה' היתה זאת". מצאנו תקדים לזה בגמ' מסכת מעילה (יז): שם מסופר שפעם אחת גזרה המלכות גזרות על ישראל שלא ישמרו שבת ולא ימולו בניהם וכד', לכן שלחו חכמים את ר' שמעון בר יוחאי ואת ר' אלעזר בן יוסי לבטל את הגזרות, בדרכם יצא לקראתם השד "בן תמליון" כדי לעזור להם, מספרת הגמ': "בכה ר' שמעון ואמר ומה שפחה של בית אבא (הגר) נזדמן לה מלאך שלש פעמים, ואני לא פעם אחת?!", אך סיים כי "יבא הנס מכל מקום". הרב צבי יהודה פעל לאור דברי הגמרא הללו. הוא ידע שגם אם הדרך השתנתה, המטרה

לא השתנתה. הוא האמין באמונה שלימה שהדרך לגאולה נמשכת, אלא שיש קצת מעצורים ועיכובים. וכיון שהעם שמח באותה השעה, הוא יצא לשמוח ולרקוד עם העם. אמנם העם לא היה במדרגה של להבין את הבעייתיות שבחלוקה, אבל הוא שמח וחש את המהפיכה שקרתה, את המעבר מגלות לגאולה, ובענין זה הרב צבי יהודה שמח איתם.

בכל אופן, אצל הרצי"ה הכל היה מתוך תורה, לא מתוך חשבונות, שאנחנו מרויחים, או שאנחנו מקבלים זכויות, או משהו כזה. כמובן שאם אפשר להשפיע לטובת כבוד הרבנות, שמירת הלכה בישראל וכד', באמצעים פוליטיים או אפשרות אחרת, כדאי לעשות כן, אך לא משם זה מתחיל. ויותר מכך, הדאגה אינה רק לעצמנו כי אם לכל העם.

כיון שהרב צבי יהודה לימד אותנו, והראה לנו הרבה מקורות, יכולנו לראות את יושר דרכו. ראינו שהמדינה מתפתחת למרות כל הקשיים,

שהגלויות נגמרות, שהעם חוזר לשפתו, ואת התורה ההולכת ותופסת מקום מרכזי בעם. והרצי"ה מתוך זה, היה מקרב מאוד אנשים רחוקים. הוא ראה שאנחנו צריכים להעביר לכולם את התודעה שאנחנו עם אחד, והתורה שייכת לכולנו. לאורה של דרך זו גדל הדור הצעיר של הציונות הדתית. אצלנו הייתה הרגשה פנימית של הזדהות עם המדינה והרגשה של גאולה. עוד לפני שהייתי במרכז הרב, עוד לפני שלמדתי, פיעמה בנו ההרגשה הזאת שאנחנו כעת נבנים. כל אותם הדברים שאח"כ הבנו אותם בשכל אצל הרב צבי יהודה, הכול היה כבר קיים ברגש. וזה למרות ששמענו את הציבור החרדי והשקפתו. ובכל אופן הערכנו את זה שהם מקפידים על השבת על הכשרות וכד'. הערכים האלה הם גם שלנו, התורה היא גם שלנו, התורה היא לא רק של החרדים, התורה היא של כל עם ישראל.

אחרי מלחמת ששת הימים כל העם הרגיש שאנחנו בזמן של גאולה. אנשים שפשו את העיניים כאילו מתעוררים מחלום. אם קודם, קיננה כל הזמן ההרגשה שהגויים עוד מעט יעקרו אותנו מכאן, המלחמה שינתה את תפיסת עולמם של הרבה יהודים. כולם הבינו שעם ישראל חוזר למקורו ומתחבר לכל הארץ בחזרה. מאז, כלל הציונות הדתית הזדהתה עם הרב קוק, הרב צבי יהודה, ועם דרכם. עם זאת היתה בעם מן אופוריה כזו, שמחה והרגשה שהערבים הם אלה ש"יברחו בלי נעלים", "אנחנו הגיבורים לא צריך אפילו עזרה מ-ה", ו"אין מי שידמה וישוה לנו". במלחמת יוה"כ פתאום הבנו שזה לא כך. המלחמה היתה מאד מסוכנת, וברוך ה', ממש בניסי ניסים, יצאנו בשלום.

מלחמת יוה"כ שינתה את התודעה שלנו. היא נתנה לנו, לציבור הדתי, להבין שאנחנו יותר מדי שוקטים על השמרים. תכף אחרי מלחמת יוה"כ התחילו שתי תנועות בארץ, תנועת התשובה, והתנועה של ההתיישבות. קם גוש אמונים, והתחילו להילחם על כל פיסת קרקע בארץ, כי הבינו שאם אנחנו לא מתיישבים תוכל לפרוץ עוד מלחמה ונאבד ח"ו את ארץ ישראל. במקביל לכך, התחילה ה"היסטוריה" שהעיקר לעשות שלום עם הערבים. הציבור שלנו החלו להצטייר כמשיחיים ובעלי דמיון, אנשים המסכנים את השלום. כל זה הביא אח"כ לכל מיני דברים לא טובים, מהם הסכם אוסלו. במלחמת יוה"כ החלו השורשים לזה. ובכל אופן, הרגשנו שהציבור שלנו הוא

זה שיכול לעמוד בפרץ, הוא זה שמאמין ולא נופל. הציבור האמוני החזק היה בנוי מתלמידים קרובים של הרצי"ה, הם אלה שעשו את כל המאבקים.

עם הזמן, עלה הליכוד לשלטון. ובגין למרות שהיה איש ימין, עשה את הסכם השלום עם מצרים, שכלל את פינוי סיני עם חבל ימית. הרב צבי יהודה קרא לזה "שלום קטיעא", הוא אמר שזה שלום של שקר. היתה הצבעה בכנסת האם ללכת לשלום עם מצרים ולוותר על כל סיני והעיר ימית עם אחד עשר יישובים, למרות זאת המפד"ל נשארה בממשלה. אז הרב חנן פורת ז"ל ויבדל לחיים הרב דרוקמן שליט"א ועוד כמה, פרשו מהמפלגה הדתית לאומית והקימו את תנועת מצ"ד. מכאן נפתחה הדרך שאפשר לפנות יהודים מהארץ בשביל שלום עם הערבים, זה פתח את השער לאוסלו. הרב צבי יהודה נפטר זמן קצר לפני הגרוש, ויכול להיות מאד שזה חלק מהדבר שגרם לפטירה שלו, הצער הגדול.

היו פעמים נוספות שהרצי"ה תקף את המפד"ל. היה פעם שהשיגו רוב עם הערבים כדי שתהיה ממשלה, והרצי"ה מחה ואמר שזה פגיעה בכבוד ה' ובכבוד עמ"י. המפד"ל הצטרפה לזה, והוא נלחם ואמר שבשבילו "המפד"ל מתה". גם כשהוא רצה שהרב דרוקמן יהיה שר החינוך והם רצו את זבולון המר, הרב צבי יהודה הקפיד עליהם מאוד ודחה אותם. אצלו התורה הייתה מעל חשבונות, למעלה ממפלגתיות או הזדהות כלשהי. למרות שהוא כיבד מאד את בגין, בעניני הסכמי קמפ דייוויד הוא ממש תקף אותו. ולמרות שאמרו לו: זה ראש ממשלה ואתה כיבדת אותו. כשהחרדים נלחמו נגד הרב גורן ואמרו שהוא לא רב, הרב צבי יהודה יצא נגד החרדים בצורה קשה מאד, למרות שהוא ידע שזה יגרום לנתק. עד אז הרב אלישיב זצ"ל היה בא לישיבה, ומאז הוא הפסיק, והיה נדמה שאנחנו רק מפסידים. אך אצלו לא היו חשבונות, דבר של תורה, דבר של אמת, מוכרחים לעשותו. ככה צריך להיות, שהתורה היא זאת שמדריכה את החיים שלנו, ואם יש לנו הפסדים פוליטיים אין זה חשוב.

אנחנו מאמינים שמי שהולך בדרך התורה הקב"ה עוזר לו. זה ענין של דרך קצרה וארוכה ודרך ארוכה וקצרה. יכול להיות שבתחילת הדרך אולי נראה שאנחנו מפסידים, אך בסוף העם רואה שאנחנו דוברי אמת, והעם

ילך איתנו כי העם מחפש אמת. העם לא מוכן להתגמשויות עם כל מיני ערכים. ואכן באותה תקופה היתה עזיבה המונית של המפד"ל, שהיתה הרבה יותר גדולה, והצטרפו לתנועת ש"ס שקמה אז. ואני חושב שהרבה מאד מצביעים מסורתיים ומעדות המזרח שקודם הזדהו איתנו, ובקלות הבינו שזהו זמן של גאולה, התאכזבו מהמפד"ל ועברו לש"ס. בגלל שראו ששם מדברים בשם התורה, ובש"ס אין נציג חילוני ואין אישה, ורואים שהמפלגה הזו חזקה, ולא בגלל שיש לה כ"כ הרבה בוחרים חרדים. כי ש"ס, אף שהיא לא היתה ציונית, אבל היא הרימה את הדגל של התורה, ובשביל הדתיים, ואפילו המסורתיים התורה קודמת לכל. ובאמת גם אצל הרב צבי יהודה זה היה כך, אלא שאצל הרצי"ה התורה היא ביחד עם ארץ ישראל, וא"א לנתק אחד מהשני, כי זה לא שלימות של התורה.

גם ממשלת הליכוד שהתחלפה אח"כ איבדה כל מיני ערכים ועקרונות. העיקר זה "שלום" והעיקר להגיע להסכמים, אמנם קצת אחרת מאשר השמאל. אבל לא מתוך אמונה, מאותו רצון, מאותה הידיעה שהארץ הזאת קדושה וצריך להילחם עליה. טענו שכעת מה שחשוב זה השלום והכלכלה ושיהיה לנו שקט. צריך גם להתחשב ב"דעת הקהל", מה אומרים האמריקאים, ומה אומרים האירופאים. זה לא היה ככה בהתחלת המדינה, אז, פחות התעניינו מה אומרים הגויים "אנחנו נעשה מה שטוב לנו". ולאט לאט התברר לנו שגם המפלגה הדתית לאומית, הולכת ויורדת ומשתלבת בכל האוירה הזאת. היא ירדה מאד באידיאליזם שלה, והרבה מאד מהציבור שלנו התחיל לחפש בעיקר "קריירות" והצלחות פרטיות, כאילו אלה הדברים החשובים ביותר, והדאגה לעמ"י פחות חשובה.

מצבנו כיום

זכינו וברוך ה' הציבור שלנו גדל והתרחב. קמו ישיבות רבות וגדולות, מהם צמחו אברכים רבנים ודיינים. יש לנו ברוך ה' ציבור ענק, בבחורות כל עולם התורה שלנו הסתכם בעשרות אחדות. היו כרם ביבנה ומרכז הרב. וצריך לדעת שחלק מהתופעות שאינן בריאות, זה דוקא בגלל שהציבור גדל והתרחב. בעבר היתה מגמה מאד חזקה של התחזקות בצבור,

**“זכינו וברוך
ה' הציבור
שלנו גדל
והתרחב. קמו
ישיבות רבות
וגדולות...
ישנה
התקדמות
בכל העם,
בענייני
תשובה
ואמונה”**

ראינו הרבה אנשים שהלכו לישיבות והתחזקו מאד, ואף חיזקו את הבתים שלהם. גם בשנים האחרונות, ישנה התקדמות בכל העם, בענייני תשובה ואמונה, זה מתבטא בישיבות, בהתיישובות, בצבא, בכלכלה ובמוזיקה. אך עם זאת, אנו עדים לירידה בלהט לערכים ובחינוך. כנראה שהפתיחות לעולם החילוני, וההכלה שלנו את כלל עמ"י, שהיא מצד עצמה ודאי טובה, גורמת לטשטושם של הערכים שלנו. חסר "ויגבה ליבו בדרכי ה'!" קיימות התמודדויות חינוכיות גדולות מאד בישיבות ובאולפנות. הפוליטיקה היא רק סוף הפסוק של האוירה בצבור. זה מה שמטריד אותנו באמת, לא הפוליטיקה. בעבר, בראש המפד"ל עמדו עסקנים, הם לא היו דמויות אטרקטיביות בעיני הנוער, היום העומדים בראש "ימינה" הם ממש דמויות לנוער. ואלה הם הדברים שמטרידים, שאנחנו מבחינה חינוכית וערכית ותורנית מתחילים להתבלבל. תשאלו את הילדים שלכם למי אנחנו יותר קרובים לחילוני או לחרדי? איזו תשובה תקבלו?

לאחר מכן אמרו: אנחנו לא מספיק גדולים, אנחנו צריכים להביא חילונים, להתרחב לכל העם, להיות מפלגת שלטון. והנה, פתחו את השורות, הביאו חילונים, והיום הגענו למצב שאין לנו שום ביטחון עצמי. מהלך המחשבה שאנו צריכים לפרוץ לכלל העם, גרם לפחד שלא נעבור את אחוז החסימה בכוחות עצמנו, בלי הימין החדש. כביכול רק מי שחילוני הוא כללי. אם אנו מצביעים לאנשים שתומכים בלהט"ב וגיוס לבנות וכד', אילו מסרים אנו נותנים לנוער? דווקא טשטוש הזהות שלנו, הוא שגורם לירידה בכוחנו הציבורי. חברי הכנסת שלנו, המצביעים שלנו, מפוזרים בכל המפלגות. וכשמינו את שקד בראש המפלגה, זו הייתה העילה שלי לפרוש. אע"פ שהיא מאוד מכבדת, בסופו של דבר היא אישה לא דתית, ולא יתכן שהיא זו שתעמוד בראש המפלגה הדתית. החלטתי שכך אי אפשר להמשיך, התורה היא זו שצריכה להיות בראש.

ההתחברות למפלגת יהדות התורה

שמעתי על מפלגת "נעם" ונפגשתי עם נציגים שלהם, אבל התברר לי שהם לא בטוחים שהם יעברו את אחוז החסימה. אנחנו לא רוצים לזרוק קולות לפח, ולהפיל את הימין. וכיון שאין לנו מפלגה ציונית, החלטתי לחבור למפלגת יהדות התורה. כי אם יש מפלגה שהתורה אינה ניצבת בראשה, זה לא בא בחשבון. אנחנו קודם כל באים בשם התורה. כל הזכויות שיש לנו על א"י נובעות מהתורה. ניסינו להידבר עם מפלגת ש"ס, אבל הם לא התייחסו אלינו. אז פנינו ליהדות התורה, והם הגיעו אלינו. אמרתי להם את העקרונות: א. אתם מתחייבים לא לתת יד לפינוי של יישובים בארץ, הם אמרו שהעניין מקובל. ב. אמרתי להם שבמשך השנים היו פגיעות ברבנות הראשית, הרב צבי יהודה אמר שזה לא ייתכן ללכת עם אגודת ישראל אם היא תפגע ברבנות הראשית. הם ענו לי: כעת אנחנו מגינים על הרבנות, הבנו שאם לא נגן עליה זה יזעזע את כל היהדות בארץ. הוספתי שמכריחים חיילים בצבא להיות עם בנות, זה דבר מזעזע שיש כפיה אנטי דתית. אמרתי: אתכם זה פחות מעניין, משום שאין לכם בחורים בצבא והבנות שלכם לא הולכות לצבא, אך זה חשוב מאד שאתם תלחמו על כך. הבית היהודי לא נלחם על זה, זה לא ייתכן, התורה אומרת ש"לא יראה בך ערות דבר ושב מאחרריך". גם את זה הם קיבלו. בנוסף אמרנו להם: כעת אנחנו מבקשים לשנות את הסגנון שאתם נלחמים רק למען ה"ישיבות הקדושות" שלכם, מעתה אתם נלחמים גם למען של הישיבות הציוניות, וגם למען הבנות שלומדות באולפנות. הם הסכימו וקיבלו הכול.

**"קיימות
התמודדויות
חינוכיות
גדולות מאד
בישיבות
ובאולפנות.
הפוליטיקה
היא רק סוף
הפסוק של
האווירה
בצבור. זה
מה שמטריד
אותנו
באמת, לא
הפוליטיקה"**

אח"כ נפגשתי עם קבוצה גדולה יותר של ח"כים, ישבנו איתם שעות ארוכות, ודנו איתם. הם הבינו שאנחנו לא אנשים שמחפשים אינטרסים, כספים, תקציבים או משרות. הם הסכימו על הכול, גם הנציגים של דגל התורה, וגם

של אגודת ישראל. הם אמרו לנו: דעו לכם שזה לא פשוט בשבילנו, תדעו שזו מהפכה אצלנו, שאנחנו מתחייבים על יישובים בארץ, ועל הרבנות, אתם לא יודעים מה עשיתם לנו, ואנחנו עוד נשלם מחיר. ובאמת בבוקר שמעתי שהפלג הירושלמי עוררו מהומה על כך ש-ג' הלכו עם הציונים.

אנחנו חושבים שהגענו להישגים גדולים. זה לא דבר פשוט שהם התחייבו לכל הדברים, וזה מראה הערכה, זה מראה חיבור. ונראה לי שזאת הזדמנות גדולה, ההתקרבות הראשונית שנעשתה ביננו. ובנוסף חובתנו להראות מחאה כלפי הצעדים הלא בריאים שנעשו בבית היהודי, המשדרים שהישגים קודמים לעניינים של אמונה. על דבר כזה אסור לשתוק. לאחר מכן שלחו לי שאלה, האם אני נותן גט כריתות לציונות הדתית?, ענית: אני לא נותן גט כריתות. אבל כעת עם דרכה של המפלגה אני לא הולך, כשתקנו אותה אני חוזר.

שו"ת בעניין הבחירות עם הרב דוד חי הכהן

א. במערכת הבחירות הקודמות, הרב הסיר את תמיכתו בבית היהודי, מה היו המניעים לכך?

לפני יותר מעשר שנים היתה אסיפה בביתו של הרב ליאור שליט"א בעניין המפלגה. כינסו שם כחמישה עשר רבנים, והייתי ביניהם. עוד לפני כן, הייתי בכל כינוסי הרבנים שר' אברום שפירא זצ"ל היה עורך כשהיה רוצה לקבוע עמדה. זכיתי להיות בהרבה כינוסים כאלה, ולראות את העמדה שלו ואת ההסתכלות שלו. בבית של הרב ליאור, טענו אז שאנחנו לא יכולים להישאר קטנים, אנחנו צריכים לגדול, אנחנו צריכים להכניס חילונים, צריכים להכניס נשים כדי שיהיה לנו מחנה גדול. אמרתי להם, רבותי, אנחנו מפלגה דתית, מה זה? מה זה להכניס נשים כעיקרון? להכניס חילונים כדי שיהיו לנו יותר נציגים? אמרתי להם שזו לא הדרך, וראיתי שאני במיעוט. אמרתי להם אני מצטער, אני חבר שלכם ואוהב אתכם, אך אני אלך נגדכם. אם זה מה שאתם תעשו אני הולך עם החרדים, אני לא אשאר אתכם, אני לא מקבל עיקרון לפיו צריך להכניס לא דתיים. הם ענו "זה רק פוליטיקה, זה לא חשוב", מה זה לא חשוב? בחרו שבע נקודות עיקריות של המפלגה, ושמו את ארץ ישראל בסוף. אמרו שארץ ישראל כבר לא צריכה להיות הדגל שלנו, אצלנו המוסדות שלנו הם הדגל, ולא הרבנים הם שיכתיבו לנו כל דבר. אמרתי להם: אתם מפלגה דתית! מה זה אתם לא שומעים לרבנים? אז תורה לא, ארץ ישראל לא, אז מה כן? במה אתם ציונים דתיים?? לא ציון ולא דת, רק מוסדות וכלכלה, רק דאגה פרטית מגזרית.

דעתו של הרב ליאור הייתה כדעתו, ונשארתי איתו אח"כ, ואמרתי לו שאנחנו לא יכולים להמשיך עם זה, אנחנו צריכים לתת לציבור שלנו כתובת ראויה. ביחד נסענו לעוד רבנים כדי לנסות להשפיע ולחדש את האיחוד הלאומי. פנינו לרב מרדכי אליהו זצ"ל והוא דחף לעניין. לעומת זאת הבית היהודי, נקטו בצעדים שהם החליטו עליהם כדי להתרחב ולהרוויח, ובסופו של דבר בבחירות הם קיבלו רק שלושה מנדטים ואנחנו באיחוד הלאומי קיבלנו ארבעה. הם ירדו משבעה מנדטים לשלושה, כשהם חשבו שאם הם יכניסו חילונים הם רק ירוויחו. הם לא הבינו שהציבור לא קונה את זה, ואפשר לראות שהציבור כן רוצה יותר ערכים תורניים.

אחרי כמה שנים האיחוד הלאומי והמפד"ל החליטו להתאחד. נציגי הבית היהודי אמרו שהם מבינים שטעו וכעת מתכוונים ללכת בדרך שדוגלת בערכים שלנו, שמירה על א"י, שמירה על התורה, וללא כל הוויתורים שנעשו. משום מה, חלק מהאנשים של האיחוד הלאומי ויתרו לבית היהודי ונתנו להם את הראשות, ושוב הגענו למקומות לא כ"כ בריאים. אמרתי אז שהם רק יפסידו מזה, ולאחר מכן באמת היו כאלה שהודו לדבריי. אחרי כן המליצו לנו על בנט, אז פניתי לרב רונצקי ז"ל, שלימדתי אותו בתקופה שהוא חזר בתשובה, והיה לנו קשר מצוין, והוא אמר לי שהוא מכיר את בנט באופן אישי ולא צריך להתייחס לשמועות נגדו. אז תמכתי להעלות את בנט כי הוא היה ידוע כמישהו שמאוד נלחם על א"י. בנט נכנס למפלגה עם איילת שקד, וגם עליה רציתי לברר, כי היא אישה לא דתיה. היא הגיע אלי למשרד והתברר לי שהיא מאוד מכבדת ומעריכה. אז בדיעבד הסכמנו לקבל את זה, בידיעה שבכל זאת יש איזו מסגרת שאנחנו בראש. והקימו את הבית היהודי עם האיחוד הלאומי כשתי תנועות שפועלות ביחד אבל לכל אחת יש את הקו שלה.

אח"כ התברר שהם הולכים עם לפיד, ואחד מהדברים שלו היה פגיעה בישיבות, בישיבות החרדיות שאמרו עליהם "הם לא שלנו", הישיבות החרדיות לא שלנו? אנחנו ניתן לפגוע בתורה בא"י? זה לא עולה על הדעת. אז הרב ליאור ואני ועוד שני רבנים קראנו לאיחוד הלאומי, והם אמרו לנו: אנחנו מקבלים את המרות שלכם וכל מה שתאמרו נעשה. ובבוקר יום ההצבעה על הישיבות, אמרנו להם שלא להצביע בעד. בערב נודע לי שהם

הצביעו ביחד עם הבית היהודי ולפיד. זה מאד הרגיז את החרדים, וזה כבר היה דבר לא טוב משום הנתק שיצר בעם, וחוץ מזה הרי סיכמנו אתכם שלא להצביע בעד. כבר בלילה שלחתי הודעה שאני לא משתתף יותר עם הרבנים שלהם, וגם הרב ליאור עזב אותם בגלל זה.

ובממשלה האחרונה, היה את מתווה הכותל, ומחינו "איך אפשר לתת לרפורמים כניסה לארץ?", הם מחקו מהסידורים שלהם את ירושלים ופתאום יש להם זכויות על הכותל המערבי? איך אפשר לתת להם אילו זכויות בארץ? זה דבר נורא ואיום. נפגשתי עם שקד ודיברתי איתה על כך, והיא הבטיחה שתפעל נגד זה. בהתחלה היא אמרה לי שזה מתוך חשש שבג"ץ עלול להכניס אותם לתוך הכותל ממש. אמרנו לה שגם זה לא נראה לנו, ושמענו שבתוך שבוע היא באמת עזבה את הועדה. אח"כ הייתה ההחלטה של בניית גשר או מסילות ברזל בתל אביב בשבת. כשפנינו לבנט לעצור את זה, התשובה שקיבלנו הייתה שהוא מתעסק "בעניינים יותר חשובים" ושבזה יתעסקו החרדים". אתה שליח של הציבור שלנו? אנחנו ציבור דתי, אנחנו לא ארץ ישראל בלי תורה! והיו עוד מספר מקרים כאלו, בתקופתו כשר חינוך לימדו בגני הילדים דברים נוראים. מלמדים שישנם כמה סוגים של משפחות ואת הרעיונות של הלהט"ב. ואת זה מכניסים לגני ילדים! עם שר החינוך שלנו! זה לא מתקבל על הדעת.

"התשובה שקיבלנו הייתה שהוא מתעסק בעניינים יותר חשובים" ושבזה יתעסקו החרדים". אתה שליח של הציבור שלנו? אנחנו ציבור דתי, אנחנו לא ארץ ישראל בלי תורה!"

אז ברוך ה' שמחתי כ"כ שהם הודיעו שהם פרשו, והם הקימו מפלגה לבד, וזו הייתה הזדמנות להקים מפלגה בריאה יותר, שהרב רפי פרץ בראשה. ובאמת הרבה רבנים שמחו על כך. אבל יחד עם זה כשהייתה אסיפה של רבנים, שאלתי למה אתם קוראים לעצמכם "איחוד מפלגות הימין"? תקראו לעצמכם "מאמין בימין", "אמונה בימין", שם שיעיד שזה מתוך אמונה. אך אמרו "כולם יודעים שאנחנו דתיים, זה לא חשוב, העיקר שיודעים שאנחנו

ימין...". ומה שקרה היה ש"הימין החדש" לא עברו את אחוז החסימה, והתברר שהם טעו. ופתאום הם החליטו שהם הולכים לאחדות, וכששמעתי את הדבר הזה הלכתי לרב פרץ, ואמרתי לו: תראה, אנחנו נתברכנו בזה שאתה ת"ח, ואתה היום בראש המפד"ל, זו הזדמנות שלא הייתה לנו שנים, אתה יכול להרים את החינוך ועוד דברים, גם אם אתה הולך איתם לאחדות, אל תיתן להם את התפקידים הבכירים.

והתברר אח"כ שנתנו תפקיד בכיר לבנט, ואת הראשות לאילת שקד, זאת בשעה שהם הצטרפו אלינו משום שלא הצליחו, וכעת הם הקובעים. וזה למרות ששמענו שיש להם רעיונות לאפשר תחבורה ציבורית בשבת, וסיוע לרפורמים ועוד¹. ובפגישה שהייתה לי לפני כן עם הרב דרוקמן שליט"א אמרתי לו, שאם הבית היהודי יעשו את זה, אני אלך עם החרדים. עם כל האהבה וכל הידידות שיש לי עם הרב, ולמרות שצריך לדאוג למוסדות, וליותר נציגים, וככה נקבל יותר תקציבים. אמרתי: **מה זה תקציבים מול אמונה? מול יראת שמים? זה לא בא בחשבון!**

1. לקט הציטוטים הבא, ניתן ע"י ארגון ליב"ה, באדיבותם הרבה.

בנט: אני לא שפוט של הרבנים. lmth.611661/li.oc.rakik.www//:sptth

בנט: צריך להראות לרבנות הראשית שאם היא לא תתקן את מה שהיא צריכה לתקן בעבודה שלה אז היא פשוט תפסיק להתקיים.

lmth.107_tni_tenneb/5102pes10/learsi/li.oc.urswen//:psth

בנט: אני מוקיר מאוד ומערך מאוד את התנועה שלכם, התנועה הקונסרבטיבית.

1765=p?php.egap/li.gro.ramhsim.www//:psth

בנט: אנו מאמינים בגיוס בנות דתיות לצה"ל.

1298262337293732/ssstop/ttenneBilatfaN/moc.koobecaf.www//:sptth

בנט: לדעתי השילוב הראוי (בשבת): בידור ותרבות - כן. מסחר - לא. תחבורה ציבורית

- בצורה נקודתית על פי צורך לפי אופי המקום. 291298/swen/li.oc.lohb.www//:sptth

אילת שקד: הימין החדש יתמוך בפונדקאות אלטרואיסטית ללהט"בים.

2885996.1/noitacude/swen/li.oc.zteraah.www//:sptth

נפתלי בנט: תקציב מיוחד לארגוני להט"ב. [/111074/li.oc.1ravad.www//:sptth](http://111074/li.oc.1ravad.www//:sptth)

ב. הרב דיבר על הבחירות הקודמות, איך הרב רואה את המצב כעת?

נדבר על המהלכים האחרונים, ראשית, הפעם היה לי ברור עוד יותר שאי אפשר לתמוך בבית היהודי. כי עכשיו ברור שזו טעות ללכת עם בנט ושקד, כשלא משתלם להם הם עוזבים, וכשהם רוצים הם חוזרים, כאילו אנחנו כלום. אנחנו צריכים להיות הזנב שלהם, והם בראש, כאילו אין לנו עקרונות, ואם כך אולי הם גם יכולים ללכת עם השמאל כששתלם להם. וזה חוץ ממה שהימין החדש היה במוצהר מפלגה גם של חילונים וגם של דתיים, ושמים אותם בראש. כשהמפלגה היא דתית אפשר איכשהו לצרף חילונים, אבל לא להיפך, זה לא עולה על הדעת. ואז בא עוד דבר מקולקל, שהימין החדש קבעו שעוצמה יהודית לא תהיה בפנים, אותם צריך להוציא. למה? מי הם שיחליטו שהיהודים של עוצמה לא בציבור שלנו? מדובר כאן בשמונים אלף מצביעים, למה לפסול אותם? להגיד ש"עם אלה לא יושבים".

ואח"כ הבית היהודי, שחתמו על הסכם עם עוצמה והפרו אותו. כשמפירים הסכם זה מראה שאין אמון. גם אם הם אומרים שהם הולכים על פי התורה ולמען א"י, איך אפשר להאמין? חוץ מזה, הם הפרו את ההסכם שעה לפני זמן החתימה, שאז א"א לעשות שום תיקון, לא נתנו לעוצמה הזדמנות להתארגן. זה כמעט כמו בגידה, יש כאן חוסר הגינות, חוסר אמון, ממש חילול ה'.

שבוע לפני שעשו את התרגיל הזה, היו אצלי מהבית היהודי, ודיברנו שאנחנו תומכים בהם, יחד עם עוצמה, ונצרף אליהם גם את "נעם". פנינו לרב טאו, והוא אמר שגם הוא יגיד להצביע להם. הנה הזדמנות, כל היהדות הדתית רוצה להצביע לבית היהודי בצורה המתקנת שלה. ופתאום שמים אותם מספר שתיים, ונותנים לבנט להיות המנהיג, וזורקים את עוצמה יהודית ומפירים חוזה. ונותנים לשקד להיות מספר שלוש, ואחרי זה סמוטריץ' רק מספר ארבע, איזו השפעה תהיה להם!. בנט יהיה בעל הבית לגמרי, והוא אמר שהנושאים הדתיים זה לא העניין שלו, הוא בא בשביל הביטחון. **אצלנו אין ביטחון בלי תורה!** ראינו את זה עם בן גוריון, עם בגין, עם אריאל שרון. כשאדם בלי אמונה, הוא מוכן להתחלף, כמו זיקית להחליף צבעים מכאן

לכאן, בשום דבר אתה לא יכול לסמוך עליו. אולי זו בכלל לא ציונות דתית אלא שותפות של אנשי ימין, שיש שם דתיים וחילונים, דומה לליכוד רק יותר קטנה.

ג. טענה חזקה שנשמעת היא שפוליטיקה זה לא "בית מדרש", ואין טעם להתעקש כ"כ על עקרונות תורניים, אנשי הציבור צריכים להיות אנשי מעשה!

במשך הדורות היו לנו מלכים ונביאים. הנביאים הציגו את רצון ה', והמלכים היו צריכים ליישם אותו. ודרשו מהמלכים שיהיו קשורים לנביאים, שאול המלך נענש פעם ראשונה כי הוא לא חיכה לנביא, ולמרות ששאל אמר שהוא ראה שהעם נפוצים, והמצב מסוכן, הנביא לא קיבל את זה. גם במלחמה עם עמלק שמואל הוכיח אותו על כך שהוא לא מילא את דבר ה'. יהושפט מלך יהודה שהיה מלך צדיק כרת ברית עם אחזיהו, בא אליו נביא ואמר לו "כהתחברך עם אחזיהו פרץ ה' מעשיך". אנחנו רואים שלנביאים הייתה ביקורת על מעשים של "פוליטיקאים", ולא קיבלו טענות "שזה המצב" ו"המלך הוא נמצא בשטח והוא היודע".

בימי הבית השני הפסדנו את המלכות בגלל שני אחים שרבו בניהם, הורקנוס ואריסטובולוס. והורקנוס, לאחר שכרת ברית עם אחיו, במקום לשמוע לזקנים לחשמונאים הסנהדרין, שמע לעצת אנטיפטר היועץ שלו והביא את מלך ערב להילחם באחיו, ובסופו של דבר נחרבה הארץ. במשך כל הדורות תמיד היה ידוע שאנחנו לא מורידים את הראש מפני הגויים ולא עושים כל מיני חשבונות. הרב צבי יהודה סיפר על הרצל, שבא לבקש מהאפיפיור עזרה לשכנע את המלכים של הגויים שיתנו איזו זכות בא"י לעם ישראל. והיה מקובל שמי שנכנס לאפיפיור מוריד את הראש לפניו ומנשק את ידו. הרצל לא הסכים, למרות שמלכים ושליטים חשובים היו עושים כך. הרצל הבין שבתור יהודי הוא לא יכול לעשות דבר כזה. הרב צבי יהודה בעצמו התנגד ולא קיבל כל מיני התפשרויות. בהסכם קמפ דיוויד הוא גער במנחם בגין בצורה מאד קשה. בגין אמר לו שזה יביא שלום, ויש הזדמנות, ואני לא נותן מדינה לערבים רק אוטונומיה, אבל הרצי"ה כמובן לא קיבל את זה.

כשרבין אמר שלא אכפת לו להגיע לגוש עציון עם פספורט ירדני, הרב צבי יהודה שאג כמו אריה: אולי לו לא אכפת אבל לנו זה אכפת! לרבש"ע זה אכפת! לתורה זה אכפת! הוא לא קיבל שאפשר להגמיש עמדה. ולפעמים היה נראה כאילו שהוא יחיד, והרצי"ה לא ויתר. הוא לא חשש מהממשלה או מהמפד"ל ודרש לא לוותר על עקרונות, אפילו כשמדובר בכל מיני הישגים ששיגו בתוך הממשלה. אז לוותר ולהגיד שלא בוחרים ת"ח אלא פוליטיקאי, זה לא שייך. הפוליטיקאי הוא נציג של עם ישראל. ונציג של עמ"י לא יכול לפגוע בעקרונות של עמ"י. אם רופא בא לרפא והוא לא דתי, אנחנו יכולים לקבל את זה, אבל רופא לא יכול להחליט שהאדם הזה זקן, וכבר לא צריכים אותו בעולם. רופא יודע לרפא וזה הכול, אבל לא הוא ייקבע בעניינים של שבת טהרת המשפחה וכד'.

צריך לדעת שהנציגים בכנסת הם שליחי ציבור, הם מייצגים אותנו, ואם המייצגים שלנו חושבים שהישגים יותר חשובים מעקרונות, הם טועים לחלוטין, הם לא יכולים להיות שליחים שלנו. הרב צבי יהודה כתב שאם שליחי ציבור עושים משהו שהוא נגד התורה זה לא כלום, זה לא מתקבל, "דעביד לא מהני". כשהגעתי לבת ים, בשנה שנתיים הראשונות, באו למועצה הדתית חברת אגד, שהיו נוסעים כמעט ארבע שעות לפני צאת השבת. ואמרו שהם מוכנים להגיע איתנו להסכם שיסעו רק שעה לפני השבת. במועצה הדתית נטו לקבל את זה. אמרתי שזה אסור, אין לנו רשות לותר על השבת. הם אמרו: כך הם ייסעו פחות. אמרתי: לנו אין רשות להסכים לדבר כזה, אנחנו לא עושים כאן חשבונות. אנחנו מייצגים את התורה. אם אנחנו מסכימים על דבר שהוא נגד התורה, זה הרבה יותר חמור מזה שהם עוברים עבירה. כשהם עוברים עבירה זו דעתם, ואותו המעשה לא מייצג את עם ישראל.

**"צריך לדעת
שהנציגים
בכנסת הם
שליחי ציבור,
הם מייצגים
אותנו, ואם
המייצגים
שלנו חושבים
שהישגים
יותר חשובים
מעקרונות...
הם לא יכולים
להיות שליחים
שלנו"**

כמה איימו על הרב קוק, בעניין הכותל, ביקשו שיגיד שהכותל לא שייך לנו אלא לערבים, "זה רק כמה מילים". ואיימו שאם לא אז יהיה שפיכות דמים, ויהיו אסונות, וזה יהיה על המצפון שלו. והיו הרבה אנשי ציבור ובתוכם רבנים, שבאו לשכנע אותו, והוא לא הסכים. הוא אמר: שיד שלי תחתום על דבר כזה - זה לא בא בחשבון! אם אני חותם אז התורה חתמה! אני מייצג כעת את התורה! אנחנו לא יכולים להסכים לדברים אסורים.

"נשהציבור

יראה

שההנהגה

הפוליטית

נוטה לכל

צד, הוא ילך

אחרינו?!...

זו שאלה

האם התורה

היא המובילה"

לכן לא נראה לי שמותר לנו בשביל חשבון של מנדטים לסייע לאנשים שגורמים פגיעה בתורה. אם בלאו הכי בקואליציה ראש הממשלה הוא אדם לא דתי, זה לא בגללנו, בינתיים אין לנו ברירה אחרת. אבל שאנחנו בעצמנו נשים עלינו אנשים כאלו, זה לא בא בחשבון. אנחנו קודם כל באים בשם התורה. ארץ ישראל קדושה בגלל התורה. לא ייתכן שאנחנו נעשה על דבר כזה הסכמים, או שמי שמייצג אותנו יהיה אדם שהתורה אצלו היא דבר שלא קובע. הוא יוכל להחליף שטח של ישראל בשטח של גויים בשביל רווח. אצלנו זה לא "שטחים", אלא חלקים של קודש! אנחנו לא יכולים לדבר בצורה של הסכמים. ואפילו אם יהיו לנו על ידי ההסכמים יותר נציגים, ואנחנו נוכל לדאוג יותר לתורה, ולהשפיע בשביל התורה. לא שייך לומר שבפוליטיקה אפשר פחות להתעקש על עקרונות, ואולי

גם לתכנן שעל ידי שנוותר ונקבל תקציבים, נוכל להתרחב, להקים גרעינים, לחזק את כוחנו - ואז נלך רק אחרי הערכים שלנו. אי אפשר לומר כך! כי אם אתה מוותר על עקרונות כעת, אין ערובה שלא תוותר אח"כ. וכשהציבור יראה שההנהגה הפוליטית נוטה לכל צד, הוא ילך אחרינו?! הציבור הזה ילך לכל הכיוונים, כמו שרואים היום. זו שאלה האם התורה היא המנצחת, האם מאמינים שמי שהולך בדרך התורה הקב"ה עוזר לו.

על המפד"ל כל השנים אמרו שהם פשרנים, כי ראו שאנחנו מסכימים לקרב חילונים ולשבת איתם. ואנחנו חושבים שזאת לא פשרנות, שאנחנו ה"לכתחילה", שזאת אהבת ישראל, ואנחנו מצורפים לעם כולו, ודואגים

לעם כולו. אבל כעת הלכו ונהיו פשרנים באמת. כשהייתי בצוות הרבנים שנפגשים עם ח"כים, אמר לי אחד הח"כים: אין לנו זמן להתייעץ על הכול, אין לנו ברירה אנחנו מצביעים כמו שאנחנו מבינים. אמרתי לו: זה לא מקובל עלינו, אני מוכן שתתקשרו אלי ביום ובלילה, בדברים של עמ"י אני לא אגיד לכם "עכשיו לילה, אני ישן". וגם הרב ליאור אמר: מה זה אין לכם זמן? אתם מקבלים החלטות על עמ"י! איך אפשר להחליט לבד? מה אתם כאלה חכמים גדולים? אתם יודעים הכול? נניח שאנחנו לא מבינים כמוכם, תסבירו לנו. ככה גם היה אצל הרב אברהם שפירא זצ"ל. אנחנו מייעצים, אנחנו לא מכתיבים, אנחנו לא כופים על אף אחד את הרצון שלנו, אבל דברים שנוגעים לכל עמ"י זאת אחריות, ובכל דבר צריך להתייעץ. כאשר לי יש שאלות אני משתדל לשאול עוד רבנים מה דעתם, כשיש לי שאלות ברפואה אני מתייעץ עם רופאים, וכאן להתעלם מהרבנים? אז הם אמרו שיש להם עשרה רבנים ששואלים אותם. הם בעצמם בחרו את הרבנים, ובאמת פחות התייעצו ויותר הודיעו להם מה שהם עושים.

אי אפשר שרבנים לא יתערבו בפוליטיקה. כששאלו את הרב צבי יהודה זצ"ל על כך² הוא ענה שעל פי תורה הרבנים מחוייבים להתערב בפוליטיקה, אחרת הם בוגדים. מלבד כל זה, האם מבחינה הלכתית, מותר למנות אנשים כאלה? הרמב"ם בהלכות מלכים (פ"א ה"ז) כותב: "כל מי שאין בו יראת שמים אע"פ שחכמתו מרובה אין ממנין אותו למינוי מן המינויין שבישראל". אז נכון, ישנם היתרים שונים לכך, אבל ודאי שלא זו הדרך הישרה. הרב באורות (אורות ישראל פרק ה' אות ב') כותב: "ההשפעה היא מבפנים, כלומר פנימיות החיים שלימה היא בישראל, באין צורך להעזר משום כח זר בעולם, וכל שלטון בישראל מקרב פנימיות החיים הוא נובע, מקרב אחיך - ממובחר שבאחיך".

**"הרצי"ה
זצ"ל ענה
שעל פי
תורה הרבנים
מחוייבים
להתערב
בפוליטיקה,
אחרת הם
בוגדים"**

2. להלכות ציבור עמ' יא בהוצאה הראשונה.

ד. מניין האמון של הרב באנשי מפלגת יהדות התורה? לאורך השנים הם לא התייחסו אלינו, ולא החזיקו בערכים של ארץ ישראל, הרבנות הראשית וכד'. האם ההליכה איתם אינה נחשבת "פשרה"?

אנחנו מאמינים שהמקור והשורש של כל הכוח שלנו זאת התורה. ב-ג' כל הזמן אומרים שהתורה היא העומדת בראש. אמנם אצלם אנו רואים פחות התייחסות של המבט התורני על הדור ועל ארץ ישראל ועל מדינת ישראל, שאלו הם ענפים של התורה שמתפשטת, את זה הם לא השיגו, אבל השורש שלהם הוא שורש בריא של נאמנות לתורה. ואנחנו מאמינים שהחיבור אינו ויתור על הערכים הללו, אנחנו לא חושבים לוותר לא על א"י ולא על קשר עם הדור. נכון, הם לא משיגים כמו שאנחנו למדנו, אבל הם השתנו הרבה. הם הרבה יותר מבינים שצריך להגן על הרבנות הראשית, בכל השנים בשבילם הרבנות הראשית הייתה כמעט כמו שמדברים על רפורמים. וכעת הם אמרו בפה מלא שהם מבינים שהרבנות הראשית חשובה לעמ"י.

דיברנו איתם על האיסור לעקור יהודים מא"י, על כך שאסור לעקור שום ישוב. גם בזה הם הסכימו. כשח"כ פורוש הגיע ציטטתי לו מהחלטת מועצת גדולי התורה על ארץ ישראל בשנת תרצ"ז³. והוא אמר שיש יותר מזה במה שפורסם בשנת תרצ"ו, שם אמרו שכל הארץ שייכת לנו בדבר ה', וכל מטר ממנה זה אלוקי, ולא שייך לדבר על ויתור, וצריך לקרוא לכל עמ"י לא להיחלש ולא לפחד, ה' יהיה איתנו וה' יעזור לנו. דיברתי איתם על זה שהם נתפסים כמגזריים, דיברתי איתם על כל העקרונות שלנו. אמרתי להם שצריך לשנות גישה, והם אמרו: אתה צודק, אנחנו כבר החלטנו שאנחנו צריכים לקבל אחריות על כל עמ"י, ואנחנו הולכים ופועלים למען כל עם ישראל. דיברנו איתם על הכול, לא שתקנו.

אחרי השיעור שלי בישיבה, ניגשו אליי תלמידים ואמרו לי שאומרים שאני תמים, שמפלגת יהדות התורה מרמים אותי, והם ימכרו את ארץ ישראל. ועניתי: אני פגשתי אותם, וישבנו איתם שעות, ולא נראה לי שאני

תמים. היו ויכוחים, ושקלנו את הדברים, וזו לא הייתה הכרעה קלה, ואני יודע שיש סכנה להמליך את השמאל. הח"כים ליצמן, פורוש, מקלב, גפני, שהם כולם אנשים עסוקים, כולם הגיעו, ודיברו בכבוד ובזהירות ואמרו שהם מעוניינים במהלך, שהם מסכימים איתנו, אלא שזה כפוף לגדולי התורה. הם חשבו שאנחנו נבקש תמיכה כספית, אמרנו להם: יש לנו דברים יותר חשובים, אנחנו דואגים קודם כל לעמ"י, לתורה, לא"י. אז הם ביקשו מאיתנו לנסח איזה מסמך, וכתבנו כמה סעיפים על ההתיישבות ועל הרבנות, ואח"כ דרשנו גם לדאוג לשיבות ולאולפנות. הם העבירו את זה לגדולי התורה משתי הסיעות, הרבי מגור, הרב קנייבסקי והרב אדלשטיין, והם אמרו להם לחתום וללכת איתנו, והם חתמו.

ישב אצלנו ח"כ גפני, שאפשר לומר שיש איתו הכי הרבה בעיות בנוגע לא"י, והוא אמר כך: "אני לא ימני", ומיד הוסיף: "אבל מעולם לא הצבעתי נגד א"י, תבדקו אותי". זה היה המשפט הראשון שלו. והוא סיפר שב"תרגיל המסריח" המפלגה שלהם לא השתתפה עם פרס, וכשהוא שאל את הרב שך למה הוא מתנגד, הוא אמר לו: מה אתה לא מבין?! יש לך הוה אמינא לתמוך בשמאל? הרי יש להם מגמה לעקור את התורה! הוא נתן לו על הראש! וזה למרות שהרב שך גם היה מתון בענייני א"י. הוא אמר לנו: אני חושב אחרת מכם בענייני היחס למדינה, אז יש ביננו חילוקי דעות, אבל כעת אנחנו לא מדברים על זה, זה לא הנושא שלנו, בעניין הזה של מדינה פלסטינאית אני מתנגד, אבל אני אומר לכם מראש, שאם הרבנים שלי יאמרו לי להיפך אני אעשה להיפך. ובכל מקרה, גפני עצמו אמר שהוא יודע שהציבור של יהדות התורה היום הרבה יותר ימני, וצריך להתחשב בזה. אז בגלל ח"כ אחד, אני אתמוך במפלגה שאצלה תורה ויראת שמים אינם בראש?

ה. בסופו של דבר בשתי המפלגות ישנן בעיות, אז למה לעזוב את "הבית"?

מ-ג' אני מצפה ליותר, כי בכל זאת הם לא חתמו לנו סתם, הם נתנו לנו זמן, הלכו לדבר עם הרב אדלשטיין, עם הרב קנייבסקי והרבי מגור, ורק אחרי שקיבלו הסכמה מכל הרבנים הם חתמו. ואני גם נפגשתי עם הרבנים, ודיברנו.

אני חושב שיהיה לח"כים קשה לשנות מההסכם, אחרי שהרבנים הסכימו לזה. זה לא כמו בבית היהודי, שאמרו במפורש שהם לא מחוייבים לרבנים, באגודה לא יגידו את זה, הם לא יעזו להגיד דבר כזה, יעיפו אותם משם.

ואמרנו להם שהחשש הגדול שלנו, ושל כל מי שירצה להצביע לכם, הוא שתלכו עם השמאל. והם ענו שמעשית זה לא שייך היום שעם לפיד הם לא יושבים, וגם עם גנץ יש להם בעיות. עם בנט מנגד זה יותר מסובך, יש לו בעיות עם נתניהו, וידוע שחוששים שהוא ילך עם גנץ. ובדברים העקרוניים, גפני אמר שהרב שך, עד כמה שהיה מתון מבחינת א"י, הוא לא דיבר על בני ברק וירושלים, כל הזמן העסיק אותו אלנבי בתל-אביב, ורחוב יפו בירושלים. וישבו אצל הרב שך קצינים וחיילים, וכל הזמן העסיק אותו היהדות של היהודים בארץ. והוא הגיע למסקנה שהשמאל עוקר את היהדות.

אמרו לי שההסתכלות של החרדים לא מבינה את הדור, נכון אני מבין את זה, אבל אם יש לי תורה "לא שלימה" או חוסר תורה, התורה הלא שלימה היא קודמת. עדיף ללכת עם אלו שלפחות מצהירים שהתורה בראש והם גם בעד א"י, מאשר לבחור באלו שמצהירים שענייני התורה לא בראש מעייניהם. ויכול להיות שיהיו חילוקי דעות בהמשך, אבל זה ייתכן גם עם ש"ס, או עם ימינה, עם כולם זה יכול להיות. בכל אופן יש לי הרבה יותר אמון בהם מאשר בבית היהודי. ובאמת, כל פעם שאנחנו מבקשים משהו הם מיד עושים. ואני מאמין שהקב"ה עוזר למי שמאמין בו "שומר ה' את כל אוהביו". ואני אסמוך עליהם, יותר מאשר על בנט או שקד, שאם יציעו להם מכחול לבן להצטרף אליהם, הם בקלות יכולים להסכים, הם כבר עזבו את הבית היהודי. בשביל לקבל משרה, הם יכולים לעבור לכחול לבן אם משתלם להם. אי אפשר לסמוך על אנשים שהאמונה אינה העיקר אצלם, ובוודאי אחרי שהם כבר עזבו. נראה שדווקא המהלך שלנו הוא יותר בטוח.

ו. אם המהלך כ"כ נכון, מדוע הרב לבד?

ראשית, אמרו חכמים כי ההרגל נעשה טבע ומתוך שהורגלנו בדרך אחת קשה עלינו ההחלטה לשנות ולפנות לדרך אחרת שעליה חלקנו כל

הימים. שנית, לעובדה שדרכו של בנט אינה תואמת את ערכי הציונות הדתית, מסכימים רבנים רבים. נפתלי בנט עצמו פרסם, שזמן מה לפני שהוא פרש והקים את הימין החדש, רבנים מהמפלגה הורו לו שהוא צריך לשנות גישה, או לעזוב. מלבד זאת, ידוע כי הרב ליאור חושב כך כבר זמן רב, והוא עבר לתמוך ולהנהיג את עוצמה יהודית. כמו כן רבים מרבני הרמור לשלוחותיה, מתנגדים למהלכים במפלגה, וחלקם אף הורו להצביע ג'. זה לא פשוט, הרבה רבנים אומרים לי, ש"צריך להבין את המצב ואין ברירה, אנחנו כעת במצב דחוק וצריכים לקבל את זה", אבל זה לא כולם. ב"ה כמה רבנים חשובים אמרו לי שהם מכירים בכך שאני צודק לגמרי, ודבריי מקובלים עליהם, למרות שהם מורים להצביע ימינה. בנוסף יש רבני ערים, שיש להם איסור להביע את דעתם בעניין זה, אך הם אמרו לי שהם תומכים. וישנם רבנים שכיון שיש להם אחריות על המוסדות, הם מכריזים שהם תומכים בימינה, אבל אם תשאל אותם הם יורו להצביע ג', או לפחות לא יתנגדו לכך.

ז. מה התקווה של הרב להמשך הדרך?

אני חושב שהציבור הדתי לאומי התחזק מאד מאז שהתחזקה ישיבת מרכז הרב בתקופת הרב צבי יהודה, לפני זה הייתה נטייה באמת לפשרנות בהרבה עניינים של תורה ומצוות. יש הרבה יותר התחזקות, ולא רק בעניינים של א"י, אלא גם בעניינים של מצוות ושל יראת שמים. ואם החרדים היו יודעים שבציבור שלנו יש נאמנות לתורה ולמצוות בכל הדקדוקים, עם אהבת תורה ומסירות לתורה, לא פחות מהם, האחדות ביננו הייתה מובנת מאליה. כי הפרישה של הציבור החרדי מהעניין של המדינה ושל ארץ ישראל היתה בעיקר כתגובת נגד לחולשות בשמירת מצוות. ובאמת בפגישות שלנו אני מרגיש שהם מעריכים אותנו ומתייחסים בכבוד, וזה לא היה ככה. נכון, האחדות עם יהדות התורה באה בדיעבד, אך בסופו של דבר יש בה צדדים מבורכים, אולי זה ממש מאורע היסטורי.

לפני שנים כבר דיברתי, בהרבה הזדמנויות, שצריך לעשות חיבור של כל המפלגות של שומרי המצוות יחד. זה מאד חשוב גם מבחינת האחדות

בעם, וגם כי יש סכנה במדינה מכל מיני אנשים שמנסים להפוך את המדינה למדינת כל אזרחיה, שבקושי יהיה אפשר לקרוא לה יהודית. ואם כל הציבור החרדי, הדתי והמסורתי, שהם רוב בארץ, יתאחדו יהיה בידינו כוח למנוע את הבעיות ולהתקדם. אבל בגלל שצבור שומרי המצוות מפורד, אנחנו סובלים, כי במקום להילחם נגד החילוניות אנחנו נלחמים אחד נגד השני. ועכשיו שהתחברנו איתם, זה לימד אותם להסתכל עלינו בעין יותר טובה, השינוי של היחס הוא כבר דבר טוב. ואולי זה יביא גם את הציבור שלנו שהתרגל להסתכל על החרדים בעין לא טובה, להסתכל עליהם בעין טובה. אנחנו מדברים כל כך בחיוב על קרבה לחילונים, למה לא לדבר על קרבה לחרדים?

אחרי כל האמור עינינו נשואות לרבש"ע שינחנו בדרך אמת ולא תהיה תקלה על ידינו ונהיה בכללם של המרבים שלום בעולם. ותהיה דרכנו כדרך ארוכה וקצרה ששיבחוה חכמים. והאמת והשלום אהבו.

”בכל חיבתי לבנין ארצנו הקדושה ולתחיית
האומה עליה, שאנו רואים בעינינו מפלאות
תמים דעים גואל ישראל ברוך הוא בזה בימינו,
הנני מכריז ומודיע תמיד בכל מקום אשר
אוכל להגיע, שעיקר העיקרים שביסוד ארחות
הגאולה, בצמיחת ישועתה, הוא קשר הקדושה,
הדבקות בהשם יתברך, בתורה הקדושה ובכל
קדושת ישראל, מראש עד סוף...”

והנני בזה קורא ואומר: אחי היקרים! התחזקו
והתאמצו בקדושת ישראל, בדרך הקודש
שלמדונו אבותינו ורבותינו הקדושים, רק
שתוסיפו על זה את ההתקשרות לארצנו
הקדושה ולבניינה, שהוא דבר שנתחדש על פי
דרכי השם יתברך הנפלאים בזמננו, מה שלא
היה לזה שום אפשרות בימים קדומים זה כמה,
לפני שהגיעה העת לחננה, והזמן אשר עליו
נאמר, 'כי רצו עבדיך את אבניה'...”

אוצרות הראי"ה ב' עמ' 1140,
אגרת לרב משה גוטליב, יט כסלו תרצ"ה

